

NS-barna og skammen

*Alp. m.
13/11. 00*

Av Inger Cecilie Stridsklev,
Skien

I NRK-Brennpunkts program 31.10. var NS-barnas skam et sentralt tema. Hvis bare NS-barna erkjente at de ikke var ansvarlige for foreldrenes skyld, ville de bli fri. I NRKs nettkommentar står følgende: «Det er ikke gjort noen grundig undersøkelse som gir svar på hvilke lidelser de uskyldige barna er blitt utsatt for. Sikkert derimot er det at mange har skammet seg gjennom et langt liv fordi foreldrene valgte feil. Tiden leger ikke alle sår. NS-barnas foreldre støttet Quisling, og blir forbundet med nazistenes grusomheter. Stadig ruller bilder fra nazistenes masseutryddelsesleirer over fjernsynsskjermen. Og barna kobler sine foreldre til de verste grusomheter. Derfor makter de ikke bryte tausheten.» Det påstås også at dette er det felles budskapet til NS-barna som deltok i programmet. Kanskje dette heller er den flik av sannheten nordmenn flest vil godta?

Det foreligger tilstrekkelig materiale til å fastslå at det norske samfunn har liten ære av sin behandling av NS-barna. Boken «Fødd skuldig» av Asgeir Olden, der forfatteren unnskylder seg for tittelen, gir et mer realistisk bilde. I programmet ble det ikke nevnt den undersøkelsen Baard Borge, Høgskolen i Harstad, holder på med. Hans første resultater med henvisning til tidligere litteratur foreligger i Syn og Segn nr. 3 2000: «Naziynge på nasjonaldagen».

Mange NS-barns taushet

kommer kanskje heller av mangel på anledning til å stille kritiske spørsmål til samfunnet som har koblet deres foreldre til Hitlers grusomheter, uten å ville ta et tilsvarende ansvar for Stalins og egne overgrep. «Nasjonal holdning» både i okkupasjonstiden og siden har mest bestått i å motarbeide og forfølge medlemmer av Nasjonal Samling og deres familier, kanskje som kompensasjon for godt økonomisk og annet samarbeid med tyskerne i okkupasjonstiden. Derfor er NS-barns problemer hittil ikke blitt oppfattet som problemer av samfunnet.

Det er ikke sikkert alle NS-barn skammer seg mer over foreldre som tok seg av dem, enn over et samfunn som forfulgte dem. Manglende kommunikasjon mellom de to hovedsynspunkter fra den annen verdenskrig i Norge de siste 60 år har ført til videreføring av begge siders propagandaversjoner. Fortsatt ser det ut til at bare den ene er tillatt, og at man blir «nazist» (= fritt vilt) i Norge hvis man betviler den herskende fortellingen, ikke er sikker på at det er typisk norsk å være god, eller hvis man taler den svake parts sak.

For at sårene skal leges, bør overgrep fra flertallets side medgis, slik Kirken har gjort overfor NS-barna. Det bør også erkjennes at det er svært begrenset ytringsfrihet for annet enn én siders propagandaversjon fra den annen verdenskrig. Først når det blir reell ytringsfrihet, og nordmenn flest gir avkall på noe av sin selvgodhet, vil sårene kunne begynne å gro.